

RSS

vyhľadavanie

[História](#) [Chudoba](#) [Gender](#) [Svedkovia z geta](#) [Kultúra](#) [Jazyk a literatúra](#) [EHMK 2013](#)

Ehmk 2013 / Publicistika

Rozhovor s Marcelom Courthiadom, rómskym historikom a lingvistom z parížskej Sorbonny

Marcel Courthiade: Identita je niečo, čo sa stále mení

Jarmila Vaňová, Roman Čonka | 19. 10. 2009

Rómsky historik a lingvista Marcel Courthiade. Absolvoval štúdium dejín Rómov a lingvistiky, je vedúcim rómskej sekcie na univerzite Sorbonna v Paríži na Inštitúte východných jazykov a civilizácií. Pracuje v oblasti rómskej jazykovedy. Usiloval sa a stále sa usiluje o zavedenie rómskeho jazyka do praktického života, pričom je zástancom znovuobjavenia a používania starých, takzvaných zabudnutých slov. Ovláda 14 jazykov. Žije v Paríži.

O rómskom jazyku sa dá povedať, že je celosvetový. Naozaj sa ním dorozumiete s Rómami v každej krajine sveta. Ak sa stretne Róm s Rómom, je po bariére a oslovenie sestry, brata medzi Rómami ešte nemusí znamenať nejaký príbuzenský vzťah. Je to prejav tradícií a veľkej vzájomnej úcty. Ak ste Róm a ocitnete sa v cudzej krajine, tam, kde zavítate k Rómom, bez opýtania vás pohostia, dajú vám zo všetkého, čo doma majú. V takomto prostredí vnímame vzájomnú súdržnosť, rovnaké korene, rovnaké hodnoty, a aj keď sme ďaleko od domova, práve u Rómov kus domova vždy nájdeme. Aj preto, že hovoríme po rómsky.

Po rómsky sme sa porozprávali aj s Marcelom Courthiadom. Nenastala žiadna komunikačná bariéra a tlmočník nebol potrebný.

Marcel Courthiade prišiel na Slovensko pracovne, v súvislosti s veľkým

So vakeres?

Rómsky magazín - So vakeres? 3/2011

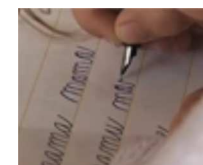
V RNM 3 sme navštívili rómsku osadu v Trebišove, kde mesto odvozilo nové sociálne byty. Aké problémy riešia ich nájomníci, hovoria v uvedenej reportáži. Predstavujeme

diakona Michala Horvátha z Hanušoviec nad Topľou, hovoríme o pripravovanom sčítaní obyvateľstva a prinášame aj reportáž zo stretnutia premiérky vlády SR Ivety Radičovej s rómskymi poslancami a starostami.

[prehrať](#) • [ďalšie magazíny](#)

Filotéka

Deti v medzipriestore

Adopcia rómskych detí v nerómskych rodinách je veľmi aktuálny problém. Je alebo nie je riešením pre deti, ktoré

Čo je dôvodom vašej návštevy v Košiciach?

Prišiel som sem za Annou Koptovou aj s inými kolegami z Poľska a Maďarska, aby sme začali spolupracovať na 5-ročnom medzinárodnom projekte. Cieľom projektu je vydať v siedmich krajinách v rómskom jazyku spoločné publikácie o rómskej muzikológii, o rómskej kultúre, lingvistiky, literatúre, tradíciách, etnológii. Celkovo vydáme sedem publikácií. Zároveň bude vydané jedno náučné DVD, pretože dnes, v čase rozvinutých informačných technológií, už knihám konkuruje televízia, internet, e-mail a podobné záležitosti.

Čo chcete týmto projektom dosiahnuť?

Chceme dosiahnuť, aby takáto forma učenia bola blízka najmä mládeži, aby sa sami spontánne z toho učili. Aby mohli získať vedomosti o tom, čo bolo, o svojej histórii. Chceme tak spoločne nájsť vhodnú, novú metódu, s prihliadnutím na dnešné masovokomunikačné prostriedky, ako je televízia a internet. Preto sme sa zišli, aby

zostali bez rodičov? Ako to vníma matka, ktorá sa stará o tri rómske deti, aké peripetie prekonala a v čom vidí svoje poslanie ako adoptívnej a náhradnej matky?

[prehrať](#) • [ďalšie filmy](#)

Rómska tlačová agentúra

Etela Matová

Farby chudoby v U.S.A. /2

Monika Sinuová

Aktívanti v Barci možno neprídu o príspevok na AČ, ak obec využije zákon o obecnom zriadení

RPA

Vo vrbnickej ZŠ budú mať žiaci od budúceho školského roka školskú jedáleň s výdajňou jedál

Jarmila Vaňová

Poznámka: Kopnite si, je to dovolené!

RPA

Od súkromného vlastníka v Čamovciach chce obec odkúpiť budovu, na jej mieste plánuje postaviť sociálne byty pre Rómov

RPA

Aj keby v rámci LSKxP v Rimavských Janovciach vytvorili pracovné miesta, Rómov by určite nezamestnali

RPA

Nadácia Pro Futura poskytuje potravinovú pomoc odkázaným v Snine, získať ju môžu aj obyvatelia okolitých obcí

RPA /TS

Deväť projektov zo Slovenska na zozname finalistov Ceny Nadácie ERSTE za sociálnu integráciu 2011, MECÉM je medzi nimi

Miroslav Tírda

Divadlo Romathan uvedie premiéru hudobnej

sme hľadali vhodné alternatívy.

Chceme dosiahnuť, aby naša kultúra nebola len niečím, čo si idú ľudia pozrieť do múzea, ale aby to bolo niečo živé v Európe, aby rómska kultúra bola rovnocenná s inými kultúrami. Akoby som to povedal... chceme, aby sa deťom otvorili oči a aby videli, ako sa dá spolunažívať s Nerómami, aby vedeli, že rómska kultúra je na vysokom stupni, aby vedeli zmeniť stereotypy, pretože Nerómovia pozerajú na našu kultúru ako na nie európsku, a práve preto im chceme dať niečo konkrétne do rúk, aby vedeli, ako zmeniť tento stereotyp, aby bol jeden rómsky jazyk, kultúra.

Koľko krajín je zapojených do projektu?

V projekte je 7 krajín, za Slovensko je to Nadácia Dobrá rómska víla Kesaj, ktorej vedúcou osobnosťou je Anna Koptová, ktorá má veľké skúsenosti, pretože už dlhodobo pracuje v školstve. V škole u nej sa vzdeláva veľa rómskych žiakov. Okrem toho ju poznám veľmi dlho, poznáme sa už asi 20 rokov. Je to naozaj veľmi významný a veľký človek v panoráme rómskej inteligencie. Z Poľska je to jedno múzeum z Tarnowa, kde bola zriadená prvá rómska expozícia v Európe, jeho riaditeľom je Adam Bartosz. On bude mať tiež ešte niekoľko iných spolupracovníkov z Poľska. Z Maďarska z Budapešti to je tiež nadácia, ktorá sa zaoberá ľudskoprávnymi záležitosťami. Majú zriadené aj televízne štúdio, jeho šéfom je jeden Róm - Rumungro, to je tá časť Rómov, ktorí, bohužiaľ, už zabudli rómsky jazyk, avšak ja verím, že ich srdcia ostali rómske. Oni budú zabezpečovať všetky videá a filmy. Partner z Rumunska je organizácia Romaňi kris - veľmi známa rómska organizácia, ktorá funguje na občianskom princípe. Ďalším partnerom je v Bulharsku jedna nerómska organizácia, ktorá sa zaoberá muzikológiou z Balkánu. Riadiacim orgánom je univerzita v Paríži, kde pracujem ako šéf rómskej katedry. Na tomto projekte budeme pracovať 5 rokov. Do 3 rokov, ak Boh dá, by sme chceli urobiť väčšinu DVD a iných materiálov.

rozprávky Čarovná sukňa

Monika Sinuová

V Trebišove opäť začali fungovať rómske poriadkové hliadky

[ďalšie články](#)

RÓMOVIA

Realizované s finančnou podporou MK SR - Program kultúra národnostných menšín 2010. Copyright © 2004 - 2011 MECEM. Webdesign [freelance]. Stránka je optimalizovaná pre rozlíšenie 1024x768 a prehliadač Safari. Celkový počet návštevníkov 5962784.

Prečo vy, ako veľmi vzdelaný Róm, ktorý nemá problém fungovať a žiť v akejkoľvek spoločnosti, sa venujete Rómom? Cestujete za nimi, žili ste dokonca dlho medzi Rómami na Balkáne...

Áno, ako mladý muž som pracoval v bývalej Juhoslávii. Tam som videl, že ja síce niečo viem, mám určité vzdelanie, ale ostatní Rómovia vedeli len veľmi málo alebo skoro nič. Tak som si povedal, že to, čo viem, im odovzdám. Odovzdám im metodiku jazyka, metodiku kultúry a iné metodiky. Oni mi poskytli svoje zážitky, vtipy, skúsenosti. Tak sa táto práca sama od seba zväčšovala a zväčšovala. Dnes už chvalabohu môžeme urobiť niečo zmysluplné nielen na úrovni dediny ako na začiatku, keď som mal 18-19 rokov, ale na úrovni európskej. Je pravda, že každý človek chce žiť tak, aby po sebe niečo dobré zanechal. Neverím, že sa nájde človek, ktorý by povedal, že chce po sebe nechať niečo zlé. Neviem, ale verím, že v tomto je od nás diabol ďaleko a že nikto naozaj nechce, aby po ňom ostali zlé veci. Normálny človek chce robiť dobro a zanechať dobro. Aj ja chcem robiť dobré veci.

Prišli sme sem, aby sme zároveň ochutnali aj dobré slovenské jedlo, robia sa tu veľmi dobré goja, marikle a koláče (smiech), pretože aj jedlo je kultúra národa.

Kultúra národa, to je aj jazyk...

Na našej katedre učíme 93 jazykov, napríklad od albánskeho jazyka po jazyk zulu. Medzi nimi aj slovenský jazyk. Rómsky jazyk je zaradený medzi indické jazyky, ako napríklad jazyk urdu, hindský jazyk, telugu, tamil, nepal jazyk. Momentálne máme do 25 študentov, chceli by sme, aby u nás študovali aj študenti zo Slovenska. Podľa mojich informácií by na štúdium mohli dostávať aj štipendium. Mali by prísť vzdelávať sa a nadobudnúť kurikulum, je jedno v akom jazyku. Rómsky jazyk nie je chudobným jazykom, je rovnocenný s inými jazykmi, ako napríklad s ruským jazykom, japonským jazykom. Je veľmi pekné, že neexistuje žiadna diskriminácia rómskeho jazyka. Pripravujeme všetko pre to, aby sa ľudia vzdelávali v rómskom jazyku - v žurnalistike, pedagogike, nie však takým spôsobom, aby vyučovali v škole, ale aby vedeli pripraviť koncepciu vzdelávania. Ďalej je to história a etnológia, to znamená, aby sa ľudia naučili pracovať s týmito informáciami, a nakoniec, aby sa naučili komunikovať v rómskom jazyku aj na oficiálnych konferenciách, pretože dnes sa už veľa konferencií koná v rómskom, ale aj v anglickom jazyku, a preto sú dnes veľmi žiadaní ľudia, ktorí dokážu tlmočiť z rómskeho do anglického jazyka a opačne. Napríklad o živote Rómov, o problémoch, o ekológii, ekonómii a podobne. Na takýchto fórach je potrebné, aby mohol Róm rozprávať svojím materinským jazykom, a nie aby musel hovoriť napríklad po anglicky. Na to by tam mal byť už tlmočník.

Koľko jazykov ovládate?

(Smiech.) Alkohol si viem vypýtať v rôznych jazykoch, ale vážne, ovládam viacero jazykov. Ovládam všetky balkánske jazyky, francúzštinu, angličtinu, žil som 25 rokov v bývalej Juhoslávii a v Albánsku. Mám grécke korene, avšak moja rodina už viac ako sto rokov žije vo Francúzsku. 22 rokov pôsobím na Sorbonne, mojím snom je však opustiť raz Paríž a vrátiť sa na Balkán.

Tento rok uplynulo 65 rokov od holokaustu...

Holokaust, to nie je rómske, ani Poraimos nie je rómske. Rómske je Sa murdaripen. Všetci Rómovia musia vedieť, že názov holokaust je zo židovskej terminológie. Ide o výňatok z Biblie a nevzťahuje sa to na nás, ale na židov. My Rómovia nemôžeme takto hovoriť - holokaust. Dokonca mnohí židia sa aj hnevajú, ak Rómovia používajú slovo holokaust. My sa preto na nich nehneváme, pretože chceme spolunažívať so všetkými ľuďmi dobre. Je to však ich idea, ich koncepcia, ich relígia. My im nemôžeme ukradnúť nič, čo je ich. Preto po rómsky sa to povie Sa murdaripen. Znamená to, že veľa ľudí zahynulo, bolo zabitých. V tomto smere je ešte veľa práce. Pred dvoma rokmi som išiel do Osvienčimu, do Auschwitzu. Poliacy nechcú, aby sa hovorilo Osvienčim. Osvienčim je mesto, a koncentračný tábor je Auschwitz. Videl som tam veľmi staré expozície. Veľa ľudí vie o tom, koľkí tam zahynuli, koľkí trpeli chorobami, a tí starí, ktorí to všetko prežili, nemôžu dodnes pokojne spať. Každú noc sa im o tom sníva. Každú noc zomierajú v sne od strachu. Je to úplná katastrofa. Musíme to mať však na pamäti a najmä prísť na to, ako jeden národ, v tomto prípade nemecký národ, a potom aj taliansky národ, toto

dopustil. Aj oni sú predsa ľudia, takí istí ako ostatní, aj oni musia piť a jesť, majú rodiny, milujú svoje deti, ako sa z takýchto ľudí mohli stať vlci, ktorí zabíjajú židov, ktorí zabíjajú Rómov. Toto je veľmi vážne a malo by to ostať mementom pre všetkých. To sa nedá ani pochopiť. Je potrebné skúmať psychológiu daného národa, ktorý dokázal zabiť 6 miliónov židov a milión Rómov, ako to mohol niekto vykonať. Musíme mať však oči otvorené, pretože sa to môže opakovať, toto veľké nešťastie sa môže vrátiť. Veľmi vnímame, čo sa deje s Rómami v Taliansku, vnímame, čo robí maďarská garda v Maďarsku. Stačí, ak sa takpovediac jeden národ zblázni, do toho nejaká tá kríza, do toho dvaja-traja politici, ktorí to budú chcieť využiť a budú zvyšovať napätie, môže sa to zlomiť a opäť sa môže ubližovať, zabíjať. Je to ako rakovinový nádor - nech je ďaleko od nás aj od vás, pretože na to zomiera dnes veľa ľudí. Tak ako aj pri tejto chorobe sa hľadá liek, tak musíme my ľudia hľadať spôsob, aby neochorel národ na rasizmus. Pred 100 rokmi sa to začalo, pred 70-80 rokmi sa prejavil fašizmus, ktorý spôsobil veľa zla. Ľudia to videli, prežili, preto by nemali dopustiť, aby sa to ešte niekedy opakovalo.

Veľa mladých Rómov na Slovensku stráca svoju identitu, neovláda svoj materinský jazyk. Ako to vnímate?

Je veľmi dôležité, aby si každý národ, nielen Rómovia, uchoval svoj materinský jazyk. Jazyk, to je to najväčšie bohatstvo národa. Matka by mala spoločne so sladkým materinským mliekom dávať dieťaťu aj materinský jazyk, ktorý je rovnako sladký. Toto je metóda, ktorá vytvára naozajstnú harmóniu medzi ľuďmi. Myslím si, že Európa už prešla tým, že by sa usilovala o homogenizáciu a preferovala by napríklad jeden spoločný jazyk, jednu kultúru. Teraz sa otvára pluralizmu. Je však veľa krajín, do ktorých sa vracia šovinizmus, ako napríklad v Maďarsku, počul som, že aj tu na Slovensku je už tento vírus, v Macedónsku sú teraz veľké problémy, kde mladíci pri školách napádajú rómske deti, ak sú samé alebo v menšom počte. V Bulharsku sú tiež problémy, je toho naozaj veľa. Aj preto je dôležité, aby rómska matka spievala dieťaťu po rómsky, aby s ním žartovala v tomto jazyku a podobne. Veľkým problémom je aj nadmerné sledovanie televízie v rodinách. Pozerajú väčšinou mexické a brazílske telenovely. Tam je dôležité, čo urobil Miguel, čo na to Mária, a neviem kto ešte. Mali by to zanechať, pretože najsladšou telenovelou je to, keď si rodina spoločne sadne a rozprávajú sa deťom rozprávky, príbehy zo života. To však už nemôžeme robiť my v pedagogike alebo lingvistiky. To sa musí robiť v rodinách.

Čo je to vlastne identita?

Identita je niečo, čo sa stále mení. Každý človek má hneď niekoľko identít naraz. Je najprv človek, potom je Róm, Slovák, Európan. Potom máme aj takzvané profesionálne identity. Je to niečo, čo sa stále vyvíja a mení, je to živá vec. Ak je identita bez vývoja, je to mŕtva identita. Chlap s veľkými fúzami - to ešte pre mňa neznamená, aj keď sa tak tvári, že je to Róm. Žena v dlhej kvetovanej sukni, so šatkou na hlave - to pre mňa ešte neznamená, aj keď sa tak tvári, že je Rómka. Takú identitu neuznávam. Je to len folklór.

Kedy môže Róm Rómovi najviac pomôcť, keď je bohatý, alebo chudobný?

My hovoríme: chod' k chudobnému a naješ sa, chod' k bohatému a ostaneš hladný. Je to staré príslovie našich rómskych predkov. Ja verím tomu, že všetko môže zmeniť vzdelanie. Vzdelanie je to, čo môže byť reťazou medzi Rómami, bez vzdelania neurobíme nič. Ak človek nevie, čo je dobré a čo zlé, zvlčí, ale aj vlk chce jesť a piť. Vzdelanie môže so sebou priniesť srdce, rómstvo a podobne.

Existuje však aj rasizmus medzi Rómami. Sami hovoria - ach, toto nie sú naši Rómovia, ach, gadžo je od neho lepší. Aj tento druh rasizmu by sme mali medzi sebou odstrániť. Aby sme pozdvihli naozajstné príslovečné bratstvo. Nikdy to nebude ideálne, pretože ideál neexistuje, ale môžeme sa k tomu priblížiť. Cesta môže byť veľmi dlhá, no ak sme došli do jej polovice, aj to je dobré.

Žijú dnes v Indii Rómovia?

Nie, nie. Mahmud Gadnaví zobral všetkých Prarómov a všetci odišli s ním putovať. Získali novú kultúru, získali niečo z Perzie, niečo z Anatólie, niečo z Balkánu, niečo z Európy. Róm nie je človek, ktorý fyzicky prišiel z Indie, Róm je človek, ktorý má indickú kultúru plus kultúru perzskú, plus kultúru anatolskú, plus európsku kultúru, tu - plus slovenskú kultúru. Žijete tu a určite v tejto spoločnosti boli a sú veľkí ľudia z kultúry, spoločenského života, národovci. Títo ľudia nie sú len veľkí ľudia majoritnej spoločnosti, sú to aj vaši veľkí ľudia, pretože je to aj vaša krajina, vy ste tu vyrástli, žijete tu 500-600 rokov. Je to aj vaša zem. Celá Európa je naša. Nemôžeme to vnímať ako rasisti, že Róm je z Indie, tak stop! To nemôže tak byť. Sú to aj naše krajiny, tu sme doma.

Foto: RNL'

*text vznikol v rámci projektu Od kočovníkov k národu, ktorý podporilo
Veľvyslanectvo Spolkovej republiky Nemecko*

[← návrat](#) [↑ titulka](#) [🖨 vytlač článok](#) [✉ reakcia na článok](#)

Copyright © RPA, 2002 - 2011. Autorské práva Rómska tlačová agentúra (RPA). Všetky práva vyhradené. Rozširovanie materiálov v tlačenej alebo elektronickej podobe je možné BEZODPLATNE, ale LEN S PÍSMNÝM SÚHLASOM Rómskej tlačovej agentúry. V opačnom prípade dôjde k porušeniu autorských práv. Výnimkou sú citácie v zmysle platného autorského zákona.